

A magyar pedagógustársadalom és a pedagógusképzés története Magyarországon II.

A II. Országos Nevelésügyi Konferencia keretében szervezett, azonos tárgyú szimpózium 2002-ben elsősorban a népiskolai tanítóság helyzetével, életkörülményeivel, professzionalizációjuk fejlődéstörténetével foglalkozott. (Lásd Iskolakultúra, 2003. március. 15–68.)

A téma folytatásaként, a III. ONK-n 2003-ban két másik pedagóguscsoport, a középiskolai és a polgári iskolai tanárság került a vizsgálódások középpontjába.

Németh András a modern középiskolai tanárság kialakulásának folyamatát és szakmává szerveződését mutatta be az 1850–70-es években, elsősorban a tanárképzés szervezeti és tartalmi változásainak tükrében. *Mann Miklós* e folyamat következő állomásait: az 1883-as középiskolai törvénynek a hazai tanárképzésre gyakorolt hatását, illetve a tanárképzés 1899-es reformját, a képzés szervezeti és tartalmi átalakulását elemezte.

Nagy Péter Tibor a magyar pedagógusképzés „harmadik útját” vizsgálta, a népiskolai tanítóságból kiváló „polgári iskolai tanítók”, a pedagógustársadalom „köztes” rétegét alkotó polgári iskolai tanárság, valamint az ugyancsak külön utakon járó tanítóképző intézeti tanárság kialakulásának körülményeivel és a pedagóguscsoport szakmai sajátosságával foglalkozott.

Ugrai János a sárospataki és a debreceni protestáns professzorok és tanítók 19. század eleji jövedelmi, megélhetési viszonyait tekintette át, s kísérletet tett a kétszáz évvel ezelőtti pedagógusi pálya „gyakorlati presztízisének” meghatározására.

Kelemen Elemér – a fentiek háttéréként – a pedagógustársadalom különböző rétegeinek az oktatási rendszer differenciálásához igazodó elkülönülését és önszerveződését, a 19. században Magyarországon is kibontakozó tanító- és tanármozgalmak jellegzetességeit és a fejlődés főbb eseményeit tekintette át.

Úgy véljük, hogy napjaink pedagógusképzési reformtörekvéseinek fényében különösen időszerű, s az egységes tanárképzés koncepcióján túlmutató egységes pedagógusképzés szempontjából is érdeklődésre tarthat számot a modern oktatási rendszer szerkezetéhez igazodó, differenciált pedagógustevékenység és a képzés 19. századi hazai – összehasonlítási és értékelési lehetőségeket is felkínáló – áttekintése és elemzése.

Kelemen Elemér